

Introduktion till Zerowork

Zerowork

1979

Den nuvarande kapitalistiska krisen har gjort problemet med arbetarklassens revolutionära organisering än mer brådskande. Men varje diskussion om revolutionära handlingar måste baseras på en analys av det nuvarande förhållandet mellan arbetarklassen och kapitalet. Första numret av Zerowork tar sig an denna uppgift.

Denna historiska kris för kapitalet är produkten av en kampcykel som utkämpats i Nordamerika och internationellt, mellan arbetarklassen och kapitalet. Detta är vår utgångspunkt. Det är inget enkelt eller mystiskt över en kampcykel. Klasskampen har många kretsar, delar, interna uppdelningar och motsättningar, men den är vare sig en mystisk enhet eller kaotisk röra. Artiklarna i detta nummer beskriver kampens cirkulation och utvecklingen genom arbetarklassens olika delar som har kulminerat i dagens kris.

Alla kapitalistiska kriser kan mycket väl se lika ut i ekonomernas glasögon. Från arbetarklassens organisations synvinkel är det hur som helst en enorm skillnad mellan 1929 och 1975. Skillnaden ligger i arbetarklassens förändrade roll för den kapitalistiska krisen. Om vi inte försöker förstå denna skillnad så kommer vi att misslyckas att hitta den källa arbetarklassens styrka kommer ifrån och därigenom dömas att upprepa gamla patentröslösning och övergivna misskrediterade strategier.

Kapitalismen är inte för alltid och evigt det samma, vilket inte heller arbetarklassens revolutionära potential är. För att klargöra det nya i dagens styrkeförhållande mellan klasserna, kan vi lyfta fram tre huvudstadier av kamp över de senaste seklet. Varje stadium kännetecknas av en ny annorlunda klassrelation och skapandet olika typer av kriser. Den första perioden kännetecknas av "anarki i produktionen". återkommande kapitalistiska kriser och omstruktureringar hade målet att reproducera reservarmén av arbetslösa för att sänka arbetskraftens värde och upprätthålla den "passande" proportionen mellan nödvändigt arbete och merarbete. Möjligheten att kontrollera den "fria marknaden" slutade internationellt med den stora depressionen när en ny relation mellan klasserna framkämpades: den keynsianska perioden.

Där lönerna tidigare stigit och fallit i spasmodiska rörelser, fick arbetarklassens styrkeposition i den keynsianska perioden sitt uttryck i en konstant ökad lönenivå. Lönen togs därför av kapitalet som en måttstock på ekonomin: utvecklingen knöts till arbetarklassens växande krav. Konsumentvaruindustrin (i huvudsak bilindustrin) satte konsekvent takten för tillväxten. Vad som förlorades i det otympliga med lönerna togs tillbaka på inflationen. Recessionen på femtiotalet användes som redskap för "finjusteringar" av arbetarklassens konsumtion och för att besinna lönekraven. Krisen höll en jämvikt mellan lönekraven och inflationsnivån. "Finjusteringen" krävde nya institutionella arrangemang. Arbetarklassorganisationer, fackföreningarna, accepterades som den enda förhandlingsparten för arbetarklassens krav och försök gjordes att integrera dem som en kraft i den kapitalistiska utvecklingen.

Den nuvarande krisen är varken en keynsiansk recession eller en tillbakagång till "produktionens anarki". Denna kris öppnar en ny nivå i klassrelationen. Den markerar att kapitalet insett att kontrollen över arbetarklassen genom keynsianska metoder har visat sig vara illusoriska: faktum är att dessa metoder gav en möjlighet åt den största generaliseringen av lönekampen. Den kapitalistiska långsiktiga strategin är nu planerade kriser. Den nuvarande krisen är inte slutet på en företagscykel. Den är slutet på en tidsålder.

Varför tvingades kapitalet in i denna situation? Arbetarklassens politiska strategi i den senaste kampcykeln stjälpde den keynsianska utvecklingsplanen. Det är i denna cykel som kamper för inkomst genom arbete förändras till en kamp för inkomst oberoende av arbete. Arbetarklass-strategin för full sysselsättning som hade tvingat fram den keynsianska lösningen på trettiotalet blev i den sista kampcykeln en allmän strategi för vägran att arbeta. Strategin som ställer inkomst mot arbete är det huvudsakliga kännetecknet för kampen i alla uttryck för den sociala fabriken. Omvändningen markerar en ny styrkeposition för arbetarklassen och den måste vara startpunkten för varje revolutionär organisation. Strategin med arbetsvägran omkullkastar tidigare föreställningar om var arbetarklassens styrka finns och ratar alla organisatoriska formulär som passade till de tidigare faserna i klassrelationen.

Vi drar dessa slutsatser ännu längre på basis av en klassanalys av cykeln på sextio och tidiga sjuttioalet. Bara på grundval av en sådan analys kan organisatoriska förslag göras eller strategiska slutsatser dras. Kapitalet är en klassrelation, och som sådan tillåter den bara två perspektiv: antingen från kapitalets synvinkel eller från arbetarklassens synvinkel. I teorin såväl som i kampen finns inget mellanläge.

Från den kapitalistiska synvinkeln verkar varje kris vara resultatet av ett mystiskt nätverk av ekonomiska "lagar" och relationer som rör sig och utvecklas med ett eget liv. Kapitalet ser sig själva som ett helt slutet

självskötande system. Den kanske inte alltid fungerar helt rätt, men dess "brister" finns på insidan precis som dess "botemedel". Från dess synpunkt framstår arbetarklassen bara som en produkt av kapitalets rörelse och struktur, som en variabel bland många som kapitalistisk planering måste räkna med och sätta i rörelse. Kapitalet måste, ställda inför arbetarklassens initiativ, för att överleva kontinuerligt återupprätta sin kontroll med syfte att tvinga arbetarklassen att bli en enkel "produktionsfaktor".

Vår klassanalys startar från den motsatta synpunkten, från arbetarklassens. Som en klassrelation är kapitalet i första hand en maktkamp. Kapitalets "brister" är inte inbyggda och det är inte heller kriserna: de bestäms av dynamiken i arbetarklassens kamp. För att förstå denna dynamik och kampcykel krävs en analys som måste arbeta på fyra, sammankopplade och nödvändiga nivåer.

Först kommer analysen av kampen själv: dess innehåll, dess riktning, hur den utvecklas och hur den sprids. Det är inte en undersökning av hur yrkesindelningen ser ut eller av anställda och arbetslösa. Vi ser inte på arbetsstyrkans struktur som bestämd av kapitalistens organisering av produktionen. Tvärtom, vi studerar de former genom vilken arbetarna kan ta sig runt produktionens tekniska begränsningar och formera sig själva som en klass med politisk makt.

För det andra studerar vi dynamiken hos arbetarklassens olika sektorer: det sättet som dessa sektorer påverkar varandra och därigenom arbetarklassens relation inom kapitalet. Skillnader mellan sektorerna är huvudsakligen skillnader i makt att kämpa och organisera. Dessa skillnader uttrycks mest grundläggande i lönehierarkin, särskilt i uppdelningen mellan avlönade och oavlönade, som Wages for Housework-rörelsen har visat. Kapitalet styr genom att söndra och skapa uppdelningar. Nyckeln till den kapitalistiska ackumulationen är det konstanta skapandet och reproduktionen av uppdelningen mellan avlönade och oavlönade delar av klassen. Vänstern har gått vidare med och intensifierat denna delning till den grad att den fortfarande identifierar arbetarklassen med "producenterna" eller de avlönade. Men för oss, precis som för Marx för länge sedan, definieras arbetarklassen genom sin kamp mot kapitalet och inte genom sin produktiva funktion.

För det tredje ser vi på relationen mellan arbetarklassen och deras "officiella" organisationer, det vill säga fackföreningarna, "arbetarpartierna", välfärdsorganisationerna, etc. Vi får aldrig jämställa arbetarklassen med dess organisationer. En stor del av arbetarklassens kamp som skapat den nuvarande krisen har växt fram utanför och mot just dessa organisationer. Men med samma mått kan man inte ge sig in på en linje av "klassrenhet" som ser kampen helt självständig från dessa organisationer. Avsett om en särskild organisation för arbetarklassens intressen framåt eller inte, så spelar den en roll i förhållandet mellan arbetarklassen och kapitalet.

För det fjärde så måste alla dessa aspekter sättas i förhållande till de kapitalistiska initiativen i form av en allmän social planering, investeringar, teknologisk utveckling, anställningar och till det kapitalistiska samhällets institutionella ramar. Det är i denna relation mellan dynamiken i arbetarklassens kamp och institutionella förändringar som analysen om klassammansättning nått sin högsta och mest framträdande nivå, eftersom den lyfter fram arbetarklassens makt att förändra kapitalismen.

Genom dessa samverkande och ömsesidigt beroende nivåer av klassanalys kan vi förstå relationen mellan arbetarklassen och kapitalet. De gör det möjligt för oss att specificera arbetarklassens sammansättning. Samtidigt så låter en sådan analys oss att se hur arbetarklassen förändrar den relationen och rekonstruerar sin sammansättning på en högre maktnivå, det vill säga i sin politiska sammansättning (rekomposition). Med "politisk sammansättning" menar vi den nivå av enhet och homogenitet som arbetarklassen når under en kampcykel i processen att gå från en sammansättning till en annan. I grunden så inbegriper detta ett omkullkastande av den kapitalistiska uppdelningen, skapandet av nya allianser mellan olika sektorer av klassen och en utvidgning av de gränser av vad arbetarklassen kommit att inkludera.

Artiklarna i detta första nummer av Zerowork ges en historisk ram åt den politiska sammansättningen i och bland olika sektorer av arbetarklassen. Vår analys börjar med processen av arbetarklassrepression och teknologisk omvandling som utgjorde kapitalets svar på femtiotalet på den kampcykel som kulminerade i åren direkt efter andra världskriget. Den visar sedan på hur arbetarklassen återtog initiativet på sextiotalet. Varje artikel visar på hur kampen från både avlönade och oavlönade delar av arbetarklassen saboterade de grundläggande verktygen för ackumulation – uppdelningen av avlönade och oavlönade. Dessa kamper mot kapitalet visar på en enighet i krav – mer pengar, mindre arbete – och inte en organisatorisk enhet. Deras styrka blev slutet för

den keynsianska perioden. Det är därigenom den politiska sammansättningen av avlönade och oavlönade som påförde kapitalet krisen.

Vidare visar dessa artiklar på hur kampen har tillintetgjort varje åtskillnad mellan politik och ekonomi, en åtskillnad som i tidigare varit det dominerade synsättet för revolutionära organisationer. Kampen ledde till att den keynsianska perioden materiellt förstörde åtskillnaden / uppdelandet mellan staten och den "ekonomiska infrastrukturen". Kapitalismens politiska natur synliggörs inte genom att exponera de politiska institutionerna. Det kapitalistiska samhällets alla element baseras på den grundläggande relationen av maktutövning som kapitalet försöker påtvinga arbetarklassen. Lönerelationen är inte bara en "ekonomisk" relation. Det är framför allt ett uttryck för makten erövrad av arbetarklassen och kan inte avfärdas som en "reformistisk" kamp. Arbetsmarknaden, likväl som så kallade politiska institutioner, köket eller det löpande bandet är alla bestämda av maktrelationen som materialiseras i lönen.

Detta syns tydligt överallt idag. De tider är borta då en "ett just dagsarbete för en just dagslöning" (a fair days work for a fair days pay) var parollen som arbetarklassen mobiliserade kring. Grovheten i arbetarklassattacken har krossat den sofistikerade åtskillnaden mellan kvalitativa och kvantitativa krav. Det raka kravet på en högre lön oavsett produktivitet har varit frontlinjen för arbetarklassens politiska strategi. Denna tillägnelse av välstånd för arbetarklassens del har tagit många former; krav på högre löner, för större bidrag, hyresstrejker, tunnelbanastrejker samt alla de former av direkt tillägnelse som i den kapitaliska rättvisan går under betäckningen "egendomsbrott". Dessa kampers intensitet och dimensioner visar på att kapandet av kopplingen mellan inkomst och arbete är den avgörande fråga kring vilken klassen omorganiserar (återsammansätter) sig själv och uttrycker sin politiska autonomi från kapitalet. Kampens omfattning mäts bäst genom omfattningen på dagens kris. Kapitalets motreaktion kunde inte undvika detta konfrontationsfält som arbetarklassen skapat. Det är av denna anledning som den nuvarande kapitalistiska strategin kännetecknas av en ansträngning att göra sig av med sitt "beroende av arbetare". Vi tolkar de makroskopiska förändringar som "oljekrisen" har fört med sig på detta sätt. Det är inte en kamp över "naturresurser", en följd av rovgiriga företag eller de nationalistiska regeringarnas kortsiktighet utan snarare en specifik internationell strategi som inleder en ny ackumulationsbana. Energibolagen har blivit en ledande kraft i denna process just därför att deras kapitalintensiva produktion och deras relativa "frihet" från arbetarproblem. Samtidigt vill kapitalet inte göra sig av med arbetet, tvärtom är dess politiska nödvändighet mer tydlig än någonsin som den grundläggande formen för kontroll över arbetarklassen.

Dagens vänster ser krisen från ekonomernas synvinkel, det vill säga från kapitalets synvinkel. Vänster är i huvudsak för arbete. Den kan inte begripa vare sig i teori eller praktik att arbetarklassen kämpar mot arbetet är orsaken till krisen och startpunkten för organisering. Därför är vänsterbildens av krisen fortfarande grumlig i det fornmarxistiska synsättet som ser krisen som en produkt av kapitalets oförmåga att planera produktionen. "Produktionens anarki" i den kapitalistiska produktionsform är en yttre irrationalitet som dömer kapitalet till kriser med mellankapitalistisk konkurrens och imperialistiska krig. För vänstern kan inte arbetarklassen ha orsakat krisen: den är snarare ett oskyldigt offer i kapitalets inre motsättningar, ett underordnat element i den motsatta helheten. Detta är varför vänstern är helt upptagen med arbetarklassens försvar.

Vår analys av krisen antyder att vi förkastar det allmänna förslaget från vänstern: socialism. Vi måste göra oss av med gammal terminologi som inte går att applicera på den nuvarande nivån av klasskonfrontation. Överst på listan av begrepp står "socialismen", vilket i det nuvarande läget bara kan betyda en av två tvivelaktiga saker. Antingen associeras det till den frihetliga vänsterns ideologi som ser småskaliga produktion som lösning på "arbetets degradering" eller så är det en kapitalistisk strategi för kapitalistisk planering. I den första varianten är socialismen romantiserad och pittoreskt oanvändbar. I den andra varianten betyder socialismen i första hand ett disciplinerande av arbetarklassen. (De socialistiska länderna spelar redan en andra roll i den internationella kontexten genom att bjuda in kapitalistiska investeringar från strejkdubbade länder, till exempel strejkdubbade GM till Polen eller Fiat till Sovjetunionen.) I båda fallen så krockar kraven på socialism med arbetarklassens kamp mot arbetet.

Det nuvarande uppgiften är inte en fråga om att utveckla en ny version av en automatiserad utopi för 2000-talet. Den praktiska och teoretiska utmaningen är att bygga ett samhälle där skapandet av välstånd inte står i motsättning till arbetarklassens autonomi och dess arbetsvägran. Denna utmaning kan mötas om vi omdefinierar

erar, istället för att undvika, de klassiska frågorna som vår tradition likt relikter har lämnat i arv till oss, frågan om "proletariatets diktatur" och "gripandet av makten".

Det Anarkistiska Biblioteket

Zerowork
Introduktion till Zerowork
1979

Motkraft
Introduktion till första numret 1973 av den autonomistiska tidningen Zerowork (senare Midnight Notes) från
USA. Översättning: Stockholms Autonoma Marxister

www.anarkistiskabiblioteket.se